

Uredništvo i uprava
ZAGREB, MASARYKOVА 28a
Telefon 67-89

Društvo u upravi
za Slovenijo in slovenski del
Julijanske Krajine
LJUBLJANA, Erjavčeva 4a

GLASILLO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

MALE VIJESTI

— Laboristički »Daily Herald« otvoren piše da je Mussolini već počeo gubitki strpljenje i da je razočaran zbog držanja Engleske, koja pokazuje malo volje da britansko-talijanski sporazum što prije stupa na snagu. Ovaj list konstatiše da danas situacija nije ni manje drugačija nego što je bila u doba ostave Edene.

— Ministarstvo korporacija uputilo je jednu okružnicu svim pokrajinskim korporativnim vijećima, i kći ministarstvu poljoprivrede i organizacijama poljoprivrednica, kojom poziva ove institucije da pripadne na cijene kukuruza, kako bi se odmalo u začetku suzbila svačka špekulacija sa ovom važnom životnom namirnicom. U okružnicu se spominje da cijena kukuruza ne smije da pređe maksimalnu granicu od 90 lira po sto kilograma.

— Ob priliku druge obletnice španske vojne je poslao Franco Mussoliniju ta je telegram: Ob drugi obletnici nacionalne revolucije najčešće spoštovanje imata španski narod u njegov vodjstvo da imperijalne Italije u njenega dacea, ki sta tako globoko dokazala ljubezen u razumevanju do Španije. Bodite uverjeni, da je kri prelata skupina od stavnih dobrovoljaca u našu miladinu napravila nerazdružno vezu ljubezni u zaupanju med obema narodoma.

— Bojnička ladja »Gradisca« je pripojila u Napoli 253 ranjenih talijanskih legionarjev.

Veliko važnost poslagajo industrijski krog na ležištu železne rude ob lacijski obali. Te dne je obiskal Mussolini podjetje Cognac ki je prilelo s pripovratni za iskoriscanje rude. Rude je okoli miljon ton, a je precej revna na železu in sicer najboljša ima do 25 odstotkov železa. Ima pa to prednost, da se nahaja na obali v obliki morskega peska.

— U španjolskim teritorijalnim vodama juče su opet bombardovana dva britanska broda, pri čemu su poginula tri britanska mornara.

Abbazija i Karso

Već nekoliko puta smo upozorili na ovom mestu na pisanje imena mesta Julijanske Krajine u našoj štampi. Čak smo bili donijeli faksimil turističkog prospektla talijanskog Mfistorsvra propagande u kojem se imenuje mesto u Julijskoj Krajini nazivaju hrvatski, odnosno slovenski u prospektima za Jugoslaviju. Ali sve to naše upozoravanje na tu našu narodnu sramotu koju vrši naša stampa, nije imalo uspeha, barem ne kod izvješnjene stampe koja se zalaže za što jače prijateljstvo s Italijom. Mi se ne bi ni sada osvrnuli na to pisanje, jer su nam poznati razni mentaliteti i razne ideologije nekih naših novinara, da nismo upozorenici od naših čitatelja na neke sludljave. Tačko nam jedan preplatnik te Šukala salje odrezač iz »Primorskih novina«. Taj slatko (ne reklamir) ima ovakav napis:

— Operetički festival u Abbazi — a počinje:

— Abbazia, 15. VII. — Četvrti operetički festival održat će se, kako je već javljeno, od 3 do 15. augusta kazalištu pod vrednim nebom na Lido Abbazija.

Da taj list ne izlazi u Šukalu, još bi se moglo i preči preko toga smatrati da uredučnik toga lista nije svršio ni četiri razredne putke škole, da ne nju učio da se Opatica načini u tu i tu. All kada list izlazi u Šukalu, putovalo dajevo govor: »San bili v Opatici, tu pot u Opatici, tada ne evovalno nazivaju uvedrila ne može opravdati takovo pisanje!«

Ako gospodin uredučnik »Primorskih novina« misli da mora tako pisati radi prijateljstva, tada neka pogleda svoju posebitnu, rješetu »Vedete d' Italia«, pa te tamo neviđej: Spalato, Sebenico, Rapusa itd. Mti bi htjeti vidjeti da li se dogodilo od p. Arnaldo Viole, direktora »Vedete« kada bi u svojem listu pisao: »Split, Dubrovnik, Sebenico,«

Cini nam se da g. Toni Bagnolo, glavni uredučnik »Primorskih novina«, nije još na to pomislio, a ako ga ovo potakne, na razmišljanje, uvjerjen smo da će se zastiditi.

Drugi slučaj: beogradski »Vremenski pisan« na Karso mjesto Kraš. Ako pisac tog članka, u Vremenskoj dozna jednog dana da se u trećem razredu osnovne škole u Jugoslaviji uči o kršu, krašu i Krašu, uverujemo da će se i tom zastiditi radi svoje ignorancije.

Jer tada te uviditi da sevali surča s Cubure koji je isao u triti razred osnovne škole znade bolje geografiju od njegove

ISTRA

GLASILLO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

Njemačke manjine u Evropi

Uporedba između stanja Nijemaca u ČSE i stanja u drugim državama

Hrvatski s velikim naporom trudi u ogrijevanju Nijemaca u Čehoslovačkoj. Da vidimo dakle što imaju Nijemci u Čehoslovačkoj a što u drugim državama. Opazit ćemo da toliko prava, kulturne i ekonomske slobode kao u Čehoslovačkoj (i Švicarskoj) ne uživaju Nijemci nigdje na svijetu.

U Čehoslovačkoj može svaki gradijan njemačke narodnosti, isto kao Čeli i Slovaci, ispojediti svoje političko osvijeđenje, narodu, ustavu i demokraciji. U kulturnom pogledu imaju Nijemci u CSR potpunu slobodu, država im pruža svu sredstva za kulturni razvoj. Ni u ekonomskom pogledu nisu zapostavljeni.

Izvan granica Njemačke živi u drugim državama:

u Čehoslovačkoj	3.231.688 Nijemaca
u Poljskoj cca	1.000.000
u Jugoslaviji cca	500.000
u Mađarskoj cca	470.000
u Italiji cca	250.000

Osim toga žive Nijemci u Rumunjskoj, Francuskoj, Danitskoj, Holandiji, Litvi, Talijanskoj manjini u Čehoslovačkoj je najveća, dok se četvrtmilionske njemačke manjine u Italiji odriču njemačkih službenih krugova. Da vidimo, kako žive Nijemci u raznim državama, koja prava imaju i koje uslove razvoja.

Njemačke manjine u Italiji i Mađarskoj (skoro jedan milijun) nemaju ni jednog zastupnika u parlamentu, u beogradskoj skupštini imaju 2 poslanika, u Poljskoj 2 senatora, dok u Čehoslovačkoj imaju 70 poslanika i 36 senatora. Osim toga imaju njemačku manjinu u Čehoslovačkoj odgo-

varajući broj zastupnika u zemaljskim sa-

borima i općinskim odborima.

Cetvrt milijuna Nijemaca u Italiji nema ni jedne škole, u Mađarskoj pol milijuna Nijemaca ima 46 škola, u Jugoslaviji pol milijuna Nijemaca ima 162 škole, u Poljskoj jedan milijun Nijemaca ima 514 škola, dok u Čehoslovačkoj imaju Nijemci 5.393 škole, univerzitet, dvije tehnike, konzervatorij, poređe neke stručne škole. Na jednu njemačku školu u Čehoslovačkoj dolazi 106 dečje, dok na jednu dečku 115 dece.

U Italiji izlazi 7 njemačkih novina (ali ih izdava) Talijani u talijanskom fašističkom duhu u Mađarskoj 11. u Jugoslaviji 18, u Poljskoj 71, u Čehoslovačkoj 249 raznih njemačkih novina.

U Poljskoj postoji dva stalna njemačka kazališta, u Čehoslovačkoj 17, dok u Italiji, Jugoslaviji i Mađarskoj nema ni jednog. Treba naglasiti, da svi njemački kazališta u Čehoslovačkoj dobivaju bogate subvencije. U Italiji njemačke knjige uopće ne izlaze, u Jugoslaviji 3 godišnje, u Poljskoj 167, u Mađarskoj 54, u Čehoslovačkoj 1.819.

— Ni u jednoj drugoj državi nema njemačke emisije za njemačku manjinu. U Čehoslovačkoj je izgrađena za njemačku

Dok je cijeli svijet uzbuđen njemačkom akcijom protiv Čehoslovačke i Mađarske. Nijemci, koji žive u više od pedeset država, u ostale manjine u Evropskom zajedništvu, službeno Nijemci se javno održiće Južnor Tirola i proglašuje nezauzimanje za 250.000 Nijemaca u tom kraju.

manjinu moderna emisija radiostanica u Melniku, bez obzira, da sve ostale čehoslovačke radiostanice imaju redovitu njemačku emisiju.

Kulturne organizacije njemačkih manjina ovako su raspoređene: u Italiji je jedna, u Mađarskoj 1, u Jugoslaviji 45, iz Poljske nema podataka, a u Čehoslovačkoj ima 2237 državnih, osim znatnog broja privatnih kulturnih njemačkih organizacija.

Bit će poučno, ako s ravnim o nekoje brojke izravno sa Nijemcem. Tako na pr. u Njemačkoj dolazi na 1 školu 150 dječaka, u Saskoj, koja graniči sa CSR dapaće 272 dječaka. U Čehoslovačkoj na 1 njemačku školu otpada 102 dječaka. U općinama u Njemačkoj na 1 stanovnika dolaze prošjeće 2 knjige, u Čehoslovačkoj na 1 njemačko stanovnika 6 njemačkih knjiga.

— Okovo izgleda stvarnost, ovako izgleda ugnjetavanje njemačke manjine u Čehoslovačkoj.

Konačno još jedna zanimiva stvar: — Prvi rat, za mađarske vlade Nijemci nisu imali na teritoriju i na današnje Slovečke ni jedne škole. Danas imaju ne samo čijeli niz pučkih, već i srednjih škola. Čehoslovačka je u očuvu od propasti. Ovo je najbolji dokaz kako Čehoslovačka postupa sa manjinama.

— Iz ovoga je svega obigledno, da se ne radi o nekoj pravednosti za Heinkel, već o nečemu posvećeno drugome. Sav ostali svijet koji danas na strani Čehoslovačke je još uvek u Njemačku, u okviru Čehoslovačke republike imaju potpunu garantiju slobodnog razvijanja.

APEL ČITATELJEM!

Prvo poljetje je za nami, tada će vedno je mnogo naročnik, ki niso plaćali naročnine za prvo poljetje. Naš list se ne nahaja u najboljih prilikah in će se naročnik ne izvršiti svoje dolžnosti napraviti listu, preti resna opasnost za njegov obstoj.

Zaradi tega prošimo naročnike, da bi postali vsi del naročnine, ker di mi moramo izvršiti svoje obveznosti napraviti tiskarni.

TREĆI REICH NAPUŠTA JUŽNI TIROL

Talijanski listovi zabilježili su informaciju jednog švicarskog lista prema kojolj je Nijemci obustavila svaku propagandu u Južnom Tirolu tako da organizacija za zaštitu Nijemaca u inozemstvu ne ma više nikakve veze sa njemačkim manjinama u Italiji.

Südtiroler Heimat ustanavljen

»Neue Zürcher Zeitung« poroča iz Berna: Poslednja ostanka nemškega zatimanja in dela za Južno Tirolsko so sedaj odstranjeni. Tako je ukinjeno nadaljnje izvajanje posebnega lista za prijatelje Južne Tirolske, ki je izhajal doslej pod imenom »Südtiroler Heimat«. List je bil najpre v Innsbrucku, od koder se je preselil v Vaduz, kasneje v Gdansk in končno v Neustadt. Ustanovljeno je tudi nadaljnje delovanje organizacije »Arbeitsstelle für Südtirol«. Znano je, da je moralno Osrednje društvo za Nemce v tujini že pre prikleniti vse svoje silek tudi u Južno Tirolsko.

vrijeme sankcija, što je pripisati rastućem prometu Austrije u tim godinama.

Da bi se opadanje tršćanskog prometa u uporedbi s predratnim dobowm na drugim područjima izvršavalo, talijanska vlada priznala znatne carinsko-političke i poreske pogodnosti za nova industrijska poduzeća u zoni slobodne Luke. U vezi s tim pogodnostima bita je baš u Trstu ustanovljena i najveća i najmoderna uređenja talijanska rafinerija petroleja u Zavljima (Aquila A. S.).

Sve su ovo razlozi, koji su potakli sada talijansku vladu, da s Jugoslavijom podepare poteče pregovore, kako bi po njima tršćanska luka mogla da bari dijelomice na području. Tako još je novonastalo političkom promjenom u Podunavlju uskraćeno. Radi toga smo neki dan tim povodom i primjetili, da nam je kod tih pregovora potrebna najveća opreznost i dalekovidnost, u jednu riječ, potreban nam je takav stav, kojim ćemo svoje interese sačuvati do granica, preko kojih ne možemo i se smjemo ići.

Prometne prilike tršćanske luke

Zagrebački »Jugoslovenski Lloyd« od 20. o. m. donosi pod gornjim nastavkom ove članak o Trstu.

Zabilježili smo pred koji dan londonske informacije o pregovorima između Jugoslavije i Italije, u kojima dolazi do tretresa i pitanje budućnosti tršćanske luke. Da se još bolje vidi, kako je luka u novije vrijeme zapadla u sve veće potrebe, donosimo ovdje niz činjenica i podataka, koji će nesumnjivo mnogo zanimali našu javnost, naročito u vezi sa spomenutim pregovorima.

Početkom juna o. g. prilikom trgovinskih pregovora između Nijemaca i Italije postignut je sporazum, koji se odnosi na konkurencijsku između sjevero-njemačkih i talijansko-jadranskih luka. Prema tome sporazumu su koncem maja ukinute ranije pogodnosti izvan željezničke tarife, koje su važile kod uvoza pamuka, kave, kruškova, čaja i droga u Austriju. Obje su vlade dogovorile, da u budućnosti ne će izdati nikakvih odredaba, koje bi neposredno posredno uticale na sporazumnoj luke, ali u potpunosti ne uključujući njemačke tarife i da neće se u tom pogledu poslužiti se nikakvom konkurenčnim metodama ili naredbama. Nijemci pak ne će ništa poduzeti da bi promet koji je do sad ipšao preko Trsta, umjesto usmjeren na sjevero-njemačke luke. U tom je sporazumu određeno, da će u budućnosti tarife od austrijskih željezničkih stanic do Trsta biti za 10 posto niže od tarifa do njemačkih pomorskih luka (trajanje su bile tarife do njemačkih luka za 12 do 15 posto više).

Sve da se po tome sporazumu Austrija i bude u buduće služila u uvoznoj i izvoznoj trgovini tršćanskim lukom, inak će Trst od sada dalje izgubiti dosta od prometa s Austrijom, a naročito s toga, što će Austrija nakon priključenja Nijemackoj dobiti za svoj izvoz veliku njemačku tržište, te će se uopće njen izvoz u inozemstvo smanjiti (navlastilo izvoz drva i željezne rude). U prometu tršćanske luke bita je do sada Austrija na prvoj mjestu. Posljednji tačni podaci ukupnog prometa Trsta sa željeznicama na ladjie i obratno 1.6 milijuna tona, a od tog prometa otpadalo je na Austriju 466.000 tona, na Čehoslovačku 299.000 tona i na Mađarsku 146.000 tona. Za prošu godinu poznate su samo dvije brojke: promet s Austrijom iznosi 176.000 tona, a s Čehoslovačkom 436.000 tona.

O známenju i budućnosti tršćanske luke donijeta je nedavno »Frankfurter Zeitung«, zanimljive informacije, iz kojih prenosimo slijedeće: Političke promjene u Podunavlju poznate su zaista bitno izmijenile životne uslove Trsta, koji ima svoje zaledje

Od Soče do Rečine -- od Triglava do Kamenjaka

Vprašanje kruha

V zadnjem času se zelo mnogo govorja o črnom kruhu, ki ga je italijanska vlada predpisala in se to stavljajo v zvezo na eni strani s slabo letino in žetvijo, na drugi strani pa s slabim kupno možjem drzave, ki nima dovolj zlata za nakup, žitarice in inozemstvu. Iz zadnjih statistik je razvidno, da se je proizvodja živilnih potrebi v Italiji povečala. Tako je bilo v l. 1936 pridelane za 61 milij. metr. stotov pšenice, 30 koluze itd. To so glavne in najpotrebenejše žitarice. Za letos napovedujejo pridelek pšenice, ki bo znašal okoli 70 milij. metr. stotov, ravno tako napovedujejo povečanje pridelka vseh ostalih žitaric, ki so za ljudsko prehrano potrebne in ostro zavračajo, da bo moralno ljudstvo radi pomaganja živnosti stradati. Pridelek je odvisen od možnosti vsajenejega žita, pa tudi od letine. Zgodil se je, da je bila letina mnogo boljša kot letosna in pridelek mnogo večji, pa je država vseeno kupovala žito zunaj. Gotovo bo moralna to storiti tudi letos, ko so se njeni porrebe za mnogo povečale, zlasti z orisom na potrebo zdrževanja dveh armad, ki zahtevajo ogromno hrane, da se vzdrže na višini. — (Agris).

Auto pregazio pastira

Pula, julij 1938. — Na cesti izmedju Šoški i Kanfanara naletijo je teretni auto pun bauxita tvrtke Crhencija iz Pule na 15 godišnjega Ivana Perkovića iz Matokanici dok je gonio stado goveda na pašu. Hujščki bržebolie sklonili goveda, na desnu stran ceste, dosploj je nesrečom pod auto, ki ga je oborio i teško izprano. Auto, ki ga je odnosh našao njeni mogao spasti, tako da je malo Perković malo iz tega izdahnuo.

Težka prometna nesreča

Postojna, julij 1938. — Dne 15. t. m. se je prijetila na cesti proti Sežani težka nesreča, ki je zahtevala dve žrtvi. Avtobus, ki pelje v Postojno, je do smrti povozil 3-letnega Micanu Francala in težko ranil 63-letnega čevljarja Antona Mozeja. Spotnik si hitro, pritekel pomagat nesrečnemu in starca so takoj odpeljali v bolnišnico. Zdravniki so izjavili, da je le malo upanjan, da bi ozdravljen. Poleg notranjih poškodb ima zlomljeno nogo, ranjene roke in rane na glavi. Otrok je bil na mestu mrtve. Komisija je ugotovila, da je hotel Moze rešiti otroka, pa je bil že prepoznan, tako da je padel še sam pod avtomobil.

Zopet dve nesreči z razstrelitvom

Gorica, julij 1938. — V planinah nad Sočo se je smrtno ponesrečil 18-letni pastirček Karmel Mlajne. Na pasi je našel granato, ki mu je med odpiranjem eksplodirala v rokah. Ko ga ni bilo zvezcer domov, so ga šli iskat in so ga na posledi našli mrtvega. — V Zagri se je ponesrečil z manjšim projektilem 11-letni Jagor Josip. Eksplozija mu je ranila desno roko. Odpetjal so ga v Gorico.

Gradnja cesta

Mune, julij 1938. — Sad se počelo raditi dvije nove ceste. Jedna ide od našega sela preko Sunje do Podgrada, gde se spaša na cestom Trst—Rijeka, a i sa cestom našel-granato, ki mu je med odpiranjem eksplodirala v rokah. Ko ga ni bilo zvezcer domov, so ga šli iskat in so ga na posledi našli mrtvega. — V Zagri se je ponesrečil z manjšim projektilem 11-letni Jagor Josip. Eksplozija mu je ranila desnou roko. Odpetjal so ga v Gorico.

Požar u Danama

Dane, julij 1938. — Strašna nesreča zadesla je našec seljaka Delfar Antoniu Njemu je prošlog tedeni uništil požar svoj nekrov: kuču i stahu, tako da su od svega ostale sada samo zidine. Siromah neima više kamno da skloni glavu, a da bude za njega nesreča los veča nije bio nujno osiguran.

Nenadano je poludio Poropat Anton, zvan Mrvin. Moralo je biti pozvano društvo za spasavanje iz Trsta i teškom mukom su se svladali i odveli u ludnicu. Siromah Poropat imu četvero male delice.

Uhapšeni radi brošure

Novokraščine, julij 1938. — Cihura Josip i Cihura Anton iz našeg sela uhapšeni su i odvedeni v Rijeku, ker je kod njih našla jedna brošura na talijanskem jeziku v kateri se govorja da je fašistična šola. — Oni kažu da je tu brošuram dohnil od jednog vojnika u Ilirskej Bištrici.

TRST I NJEGOVO ZALEDE

Die neue Weltblüte tedenik za politiko, umjetnost in gospodarstvo donosi pod naslovom »Tristes Triest«: »Granicna na Brenneru zajamčena je, ali koja vrijednost od toga kada nova carinska granica teče samo 200 km od Jadranu a ta granica je izmenjena i imenja trgovinu i saobraćaj svih srednjoevropskih država i pogajda Italiju.

Prevoz, ki tranzitno ide iz Italije preko Austrije za Čehoslovačku in obratno po skupku je radi konverzije Šilinga v marki Reich je odgovarje do 1. jula 1938. Sve ugovorne tarife bivše Austrije su susednim zemljama povzeti. Ta odredba ne pogoduje samo srednjoevropske države več narodite Italiju. Radi se o upotrebi jadranske Luke Trst. Čehoslovačka se nudi upotreba višje morskih pristaništa Hamburga, Gdanskega, Gdinje i crnomorske luke Kostance, koje sve sa Trstom konkuriraju. Do sada su važile za transit preko Austrije za Trst povlašte od austrijske direkcije železnic. Niemacka će sada povući te povlašte kako bi Čehoslovačku pridobila izvoz i uvoz vrisi preko Hamburga. To je izteženje izvoza i sav uvoz biti će upočen razumljivo na Hamburg. Kad bude gotov kanal Dunav-Majna-Rajna i predan saobraćaju, a to se tudi da će biti iots u toku ovih izklopila v unutrašnjem sistem Niemackog saobraćaja i Trst je uvišan. U koliko se misli da će sudbinu Trsta izmijeniti Madžarska, izbor je slabe sreće, jer će i koliko bude poboljšana lo se vidi na hrvatski Rijeki. Kao najbolji saobraćajni partner ostaje Čehoslovačka. Ako se ona, kako to Niemacka nastoji, privrže na Hamburg, donijeti će to Italiji.

Moglo bi se očekivati da će Niemacka izvezvicači Italij doči v susret i obnoviti izvoz preko Trsta. Saobraćajne mjerje, koje je Niemacka poduzela s ostalim srednjoevropskim državama ne daju u to povoljnje izgleda. Naprotiv, novostvorene geopolitičke činjenice ispoljavaju se odnose. Trst je dan i s tom, Niemacko-talijanske granice nisu proučnjene, ali snažni niemacki ratni aparati vrste tako južni velikomorski Reich, teži za Sredozemski more. Mussolini je skoro u isti vremeni otvoren v Abesini, Španiji i Siciliju. Evropi, Njegova je kontinentalna politika pri tem dvojmislena. Vodstvo je šestog bloka država sa Italije prešlo je na Niemacku.

Zahvaljuješ tim okolnostima v Trstu se razvijajo poslednji godini parobrodarski saobraćaj vrlo dobro. Zahvaljuješ tome razvije se i nova lučka industrija in praljerija petrolije »Aquila S. A.«, koja je i u izvozu igrala veliku ulogu.

Šta će iz svega tega sada nastati? Šta je dan i s tem, Niemacko-talijanske granice nisu proučnjene, ali snažni niemacki ratni aparati vrste tako južni velikomorski Reich, teži za Sredozemski more. Mussolini je skoro u isti vremeni otvoren v Abesini, Španiji i Siciliju. Evropi, Njegova je kontinentalna politika pri tem dvojmislena. Vodstvo je šestog bloka država sa Italije prešlo je na Niemacku.

Imena mesta

Sušak, julij 1938. — Naš se je list več više putu osvrtao na nepravilan način pisanja imena istarskih mesta u našoj stampi i mišku mislio da dokaze i uvjeri, da je takvo pisanje pogresno i stelno našem ugledu. Prisiljen smo upravo mi ovde na granici da skrenemo pažnju na nepodobnije pisanja naših imena i s jedne i s druge strane grancije.

Zivimo v ur prijateljskih odnosih s našim susedima. Radi toga se osreča pojama propaganda za kulturnu saradnju na svim poljima. U toku dosadanje ljetne sezone bilo je više raznih internacionalnih kulturnih i drugih prijateljskih prizredab i sportskih susreća kako s naše strane u Sušaku, a tako i s druge strane na Rijeci. Za sve te međugradске, turističke i druge internacionalne prizredbe izdavanj su od pripredivača i s naše strane i s riječke strane programi i oglasi, koji se lijepe na isti određenim mestima radi obavještenja publike.

Pripredivači tih kulturnih prizredaba i sportskih susreća s naše strane uvođe na stamparski oglašavanju radi obavještenja javnosti pišu imena naših istarskih mesta talijanskim jezikom in to »Plume«, »Trieste«, »Abbazia« i t. d. dok pripredivači s druge strane na Rijeci pišu imena jugoslovenskih mesta talijanskim imenima na takvim oglašavanju na Rijeci i to »Sussak«, »Zagabria«, »Ziranenice«, »Spalato« i t. d.

Upozorenje na takovo nepravilno pisanje naših istarskih mesta s naše strane prisiljen smo da protestiramo i zajmjerimo pripredivačima, i da skrenemo pažnju čitavoj jugoslovenskoj javnosti na pisanje jugoslovenskih mesta od strane pripredivača na naših gradova i mesta na talijanski jezici, onda pozovemo imamo pravo mi da naša istarska mesta i gradove zovemo imenima kojima su se od davne nazivali i koja su jedino naših prava i istinska imena.

Nesrečne u rudniku

Pula, julij 1938. Tek je prošlo deselak dana od strašne nesreče u Krapskem rudniku u koperi na koperi 37 godišnjem ruderu Tomu Jurčiču iz Sv. Marijine i Marijan Češki, iz Žminja, dok je šest drugih rudara ranjeno, a nesreča se dogodila nadalje.

Tako je ovih dana stradao 26 godišnji Brnicač Josip pok. Šimuna iz Pična. Njemu je vagon letel s ljevog nogu. I operativ Božo Ivanov je takoder težje ranjen. Njemu je prelomljen desni kuk. I jedan i drugi su prevezeni u puliski bolnički, gdje će obležati, ako ne nastanu komplikacije, svaki po dva mjeseca.

Drobiz

Barban. — Petogodišnja Kontešić Božica Josipova smrila je desnu ruku, skočući preko grabe u polju dok joj je majka žela.

Buenos Aires — V Buenos Aires je dne 13. t. m. po šest mesečnih težkih bolezni premiril 44-letni Devetak Hektor, V Pavni pri Gorici, zapušča ženo in dva otroka, V. Argentini pa žaluočega brata Miha Devetaka. Naši iskreno sožalje!

Gorica. — Z velikimi slavnostmi so otvorili v blagoslovu novo palajo po državice največjega italijanskega zavarovalnega društva INA (Istituto Nazionale Assicurazioni).

Labin. — Gostioničari Josip Milevoj, Domenik Kajković i Ivan Načinović kažnjeni na globu od 100 do 300 lira zato što su prodavali slabije vino nego što je propisano.

Pula. — Pekar Deklevi Vjekoslavu koji ima pekarstvo v ulici Campomarzo 5, zavrtovale su vlasti pekarstvo za pet dana. To je več drugi put da Deklevi zavrtovaju pekarstvo radi toga što nije dobro ispeka novi kruh od raznih mesavin.

Rijeka. — U Drenovi, na samol granici, otvorili su uz veliko slavlje novi finski dom. Otvoreni je prisutstvo v riječki prefekti Testa.

Sv. Lucija. — Strela je udarila v poplavljeno Beneditka Lapajnetu pri Sv. Luciji ob Soči. Nastal je požar, ki mu je uperil gospodarsko poslopje.

Rileka. — Federalni sekretar fašisticki izvezvicači iz fašističke opatijske fašisti — doseljenika — Pettorelli Lalatta Cesare, ker se da se u svakidašnjem životu ne vladajo po fašističkem stilu in da je njegovo vladanje bilo v suprotnosti s fašističkim duhom.

Repentabor. — V tržaško polje so pripeljali 43 letno Antonij Dolniak, katero je vol z rogo skoro razparal trebuh. Zdravnik so že obupali nad njo, ker je rana bila strašna. Iz odprine je zvezla črva in skor vso usakanje je bilo zmanjšano. Po ležki in uspešni operaciji pravijo, da je gre sedaj na bolje.

Tolmin. — 800 lir nagrade je dobila družina Andreja Rutaria ker je dobila državno izzelenje.

Trst — Skupina jugoslovenskih izletnikov se je pretelko soboto, pripeljala v Trst. Bili so na Dobrodobu in v Jamaljah, kjer so si ogledali nekdanje bojišče, na katerem je padlo toliko slovenskih vojakov. Iz Tržiča so izletnici krenili proti Gorici in dalje po Soški dolini.

Trst. — S 1. julijem stopijo v veljavne nove odredbe za signalizacijo. Avtomobili morajo odločno imeti: vitezno strelico za smer, odbojno zrcalo rdeče svetilke itd.

Trst. — »Piccolo« donosi uvjete za natjecaj studenata »Dalmatinaca« za dva besplatna mesta u Višoj normalnoj školi u Pisi.

Trst. — 800 otrok iz mesta in osrednje province bodo poslani letos v milanskua letovisko, katerih večina je na Krasu in nekaj ob morju. Največja takšna želitev je da se lahko sprejme v dveh izmenah 650 otrok, a Bane pri Opčinah so na drugem mestu s 600 otroki.

Trst. — Kočaž Karl Razem je povabil 80-letnega Karla Štoka, stanulocenega na Greti. V bolnici so ugotovili, da ima načinljene kosti in težje praskre. Zdraviti je pa mora 4-5 tednov. Kočaž želi aretriči.

Trst. — Pretekli teden je tržaški tramvaj na proggi 8 trčil v kamion: pri tem je bil težje ranjen delavec 28-letni Josip Šnigol.

Trst. — Dne 19. julija je praznovan svojo osmedesetletnico znani biseri in planinar dr. Juliij Kungy. Prebil jo je v krogu svojih prijateljev v Jul Alpah.

Trst. — Skednju so svečano prižgali nov plavz. Težje svečanosti so prisustvovali tudi vojaške oblasti. Skedenske plavze nameravajo v časom modernizirati in novi plavz je pravzaprav pričetek tega velikega dela.

Vlžnada. — U Sv. Nedilji kod Vlžnade ponovno so osnovali samostalnu fašističku organizacijo. Počitaj se, da došao od tajnika iz Vlžnade prigodom otkrije spomen ploča, na skali Španjolskem legjonaru Karložiču. Pod ta fašisti spadat će i okolniha žitelji in selci, kac Kaštelir, Tadič, Bačić, Dekići, Valenčići itd.

PREGLED DOGAĐAJA ODLOMKI IZ NASE ZGODOVINE

CUDNA POTA POLITIKE NEVMEŠEVANJA

Ze dolgo časa in brez dvoma tudi še bomo precej dolgo slediti politiki, ki so jo krstili s »politiko nevmeševanja«. Povod tej politiki je dala državljanska vojna v Španiji in Španija to politiko najbolj tudi občuti. Toda, kakor so vsa načela, ki jih ta politika proglaša in kakor je bila morda poročena iz čistih namenov in hotenj, vidimo si danes v dan, da se politički spreminja v neko najbolj grotesko konfidenčjo, kar si jih je mogelo danes sploh misliti.

Politiko nevmeševanja je kod prva proglašila 25. julija 1936 francoska vlada, ko je po neovrpužljivih dokazih ugotovila, da neke države podprtajo generala Franca in ko je spoznala kam to lahko dovede, ce bi pritele države medsebojno temeljili v podprtjanju obeh strank, ki sta se v Španiji postavljena proti drugi. Že v avgustu 1936 so države, ki bi tu prišle vstopiti, pristale na to politiko nevmeševanja, kolikor se nečejo plesati v kake notranje ali zunanje nepristnosti. Taka zunanja nepristnost pa bi bilo tudi to, ce bi glavni prizadeti stranki skupaj resno zbranitvi uvoza oružja in vojaščine v Španijo, kar bi sicer moral, ce bi bili dosledni. Tako nam je lahko jasno zakaj je politiko nevmeševanja enostrošna in neuchinkovita in zakaj so njena pola tako zelo čudna in nejasna.

SK.

SPANJOLSKA I KINA

Katalonci su izčenada u ponedeljak uveč presti u oficiriju, izmedju Ebra i Segre, na samoj delti t. j. u dužini od 150 kilometrov i prešli rijeku na više mesta.

Pripreme za ovaj napad vršene su nekoliko dana u najevečji tajnosti. Prelaz preko rijeke iziskivan je koncentraciju znatnih snaga.

Koristeci se svakom, republikanci su postavili mostove i opločeli napredovanje danom obulom već na rano praskozore.

U toku ečeloga dana nacionalističke avijacije poluzaslužnik je sprijecio ove operacije. Medutim republikanci su uspejeli da zarađe 3000 ljudi.

Republikanci su u toj oblasti koncentrirali 70.000 vojnika, koji, kako izgleda raspoložuju ogromnim ratnim materijalom.

* * *

Nekineskom ratu nema ništa osobito nove. Operacije na bojištima s jedne i druga strane su užihnu osim pojedinačnih zankanj. Medutim mnogo živila pokazujuči četni u pozadini koji zadarjuju Japancima velike neprilike. Rijeka Janece je ponovno uslijedila krišta nobujata, pa sprečava kretanje i kineskim i japanskim četama. Medutim Japanci nultično bombardiraju južnokineske gradove. Japance je zadruži i dolazak Rusa na granicu što ih sprijeća da odaslatju nove teže u Južnu Kinu.

* * *

TALIJANSKA RATNA MORARICA U DALMACIJI.

Sibenik, 25. julja. Jutros u 7.30 doplovili su u šibensku luku talijanski ratni brodovi i to admiralski brod »Cavour«, poslovni brod »Giulio Cesare«, i četiri razarača »Ortante«, »Alferte«, »Carduccie« i »Giovanni Battista«. Admiralski brod »Cavour«, na kojem se nalazi admiral Riccardi i »bojni brod »Giulio Cesare«, usidrili su se pred svetim Antonom, dok su četiri razarača uplivala u luku i usidrila se kraj mornarice komande u Mandolini. Za vrijeme izmjene službenih posjetila, ispaljeno je po 17 hitica sa krišta poslovne »Dalmacije« i admiralskog broda »Cavoura«. Talijansko mornarstvo je pridržalo se istog razdoblju godine 1937. — U istom vremenu umrlo je u Italiji 320.000 osoba, pa se prema tome u prvih pet mjeseci 1938 broj stanovništva Italije povećao za 210.000 osoba. Italija sada broji 43.750.000 stanovnika.

* * *

Prema službenoj talijanskoj statistici rodilo se u Italiji u prvih pet mjeseci godine 1938 petsto trideset hiljada djece, t. j. za 33.000 više nego u istom razdoblju godine 1937. — U istom vremenu umrlo je u Italiji 320.000 osoba, pa se prema tome u prvih pet mjeseci 1938 broj stanovništva Italije povećao za 210.000 osoba. Italija sada broji 43.750.000 stanovnika.

* * *

MISEL IN DELO" O MIRKOVIČEVOM „FLACIUSU"

U ljubljanskoj reviji »Misel in delo« izšao je ovaj prikaz »Flaciusa«:

O Matiji Vlačiću, ki je pod imenom Matthias Flacius Illyricus v vsem kulturnem svetu znan kot ena najbolj znacilnih vabnosti iz dobe reformacije, so že skoraj tri stoletja veliko pisali Nemci, Francanzi in Italijani. Le v njegovem materinjem jeziku ni bilo doselj nobenega obširnejšega spisa o njem, tako da je bil med nami skoraj neznan. To vrzel je izpolnil sedaj njegov ožji rojake Mijo Mirković. Mirković ni nezgodovinar ne teolog, temveč profesor gospodarskih ved in pesnik. Samo litski rojake je mogel pisati o Vlačiću in tako ljubezno in takim spoznavanjem, le on, to pa temu dušo Labincu, ga je zogel tako globoko domestički in tako jasno prikazal čitateljem. Pesnik Mirković pa je dal spis tako oblike in tak jezik, da čitač knjige skoraj kakor kak blaginski roman, kakršni so sedaj v modi. Gospodarsvenik Mirković pa se odkrieva skozi vse knjigo tam, kjer ostvarjuje socialne in ekonomike prilike dobre, v kateri je Vlačić živel. Pri tem je knjiga vendar strogo znanstvena, dasi ni avtor lega nikjer posebej podprt.

Mirković je bilo in prvi vresti na tem, da criče značaj Matije Vlačića in da osvetli manj jasno momente v njegovem življaju. On je videl, kakor piše v uvodu knjige, že od prvih gimnazijskih razredov na narodno ugroženih istriških tleh v Vlačiću osamljeno svetilo v mnih kulturnih streljih in najlepši kristalni čisti lik ki ga mogla däti Istra in kolovo na zaostajo za Giordananom Brunom, Galilejem, Savanarolom, Husom, Lutrom ali Melanchtonom.

Vlačić je bil čakavec iz Lubinččine. Čakavec iz tega okolika pa je, prav Mirković, strogolovci, kajuh fiksne ideje o ispravnosti svoga gledišča i radije propadaju i umrte, nego sto od njih odstupajo. Oni su neobicno osjetljivi i v njihovom umutnjenjem životu krije se duboka osjećajnost, ali se on izjavljava v njima... Ali v tim osjetljivim ljudjima, kajih osjetljivost zatonjeno duguje strupljivočju svoje luke živote, pravljene nekak bijesa, koji je bio si ojmo komprimiran, i uvjerenje o ispravnosti njihovih avtarji izaziva u njima vulkansku erupciju, koja je u stanju da pali kuće nepristupačja, da na komade silec susjedne mreže, da opsegne grad labinske gospode, da ubija, ili da svrgava sa višokog pretiljosa krije proroke iz Wittenberge. Taki so bili čakaci na Lubinččini za časa reformacije, taki pa so ostali tudi do danes. O tem donosi avtor pravkrat upor v Kršči spomladni letnik 1921.

Po tej karakterizaciji labke populacije razumemo delovanje in nehanje Vlačića, ki je bil vedno proti vsemu polovičarstvu in takitiziranju ter je prav zaradi tega po Lutrovem smrti edini omog dat reformatiji, ki se je že razblinjal v nekem sladkobrem kompromisarstvu z Rimom, hrbitenem in odporom silo, da se je ohranila in razvijala. Pri tem pa se ni ustreljali nikogar in niti cesar. V svoji neizpravnosti si je osvojil Rim, nemške kneze in cesara, pa tudi omaličive protestantske pastorse. Ni sicer končal življenja v jezičnik kakor let pozneje njenega sovrašnik in sorodnik nadškof Markantonio de Dominis (Gospodinčić) z Robom, ki ga je sveta inkvizicija še po smrti sezgal.

KAR NI LEPO, NI LEPO

Tržaški »Piccolo« ima sotrudnika, ki je mnenja da njegova zatrevanja o večnem italijanskem značaju tržaškega ozemlja pridobije več verjetnosti in zanesljivosti v očeh pravovernih čitateljev, ako svoj pristni slovenski primlek Kurc podpiše z italijanskim pravopisom. Kurc in da si sme iz tega naslova dovoliti celo pretiravanja in potvrditi, kakršna sicer niso dovoljena. Ze lani ga je naš list zavrnili, ko je ga gospod skusal dokazati, da je Skedenj bil nekot italijanska naselbina, ker se namreč ime nekega kraja v Lombardiji približno slično glasi kakor primlek naših domačinov Sancin, ki se baje od tamkaj priselili v Skedenj, kjer tvorijo še danes največji in najuglednejši rod. Lepa je logika! Italijanski da bi bil skedenj, kjer so se poslovnili dojeljeni iz Italije in se celo pred tržaškimi vrati? Opozorili smo te, da gospod Kurc je šel drznjo še dalje in pricakuje morda, da bi se zatisnilo se drugo oko. V »Piccolu« della Serca od 1. junija t. l. citamo pod velikim naslovom »Kurc na skedenjski posestnikov s primljkom Sancin na sledi način: Urban, Giacob, Juri, Gaber, Mika, Matteus, Criman, Josef, Mathia, Valentin in le gospod »upanec« je Andrea Sancin. Tako krat smo izrazil stutnjo, da članak skuša s patriotizmom zakriviti ali povraviti svojo rasno hibro neitalijanskega pokojenja. No, ce ga je to težilo, je imel vrednost, da dovolj casa, da naprosto može ustrežljivega prijatelja Urbancu, pardon gospodu Urbaniju, izkusnega člana uradnega odbora za popravljanje slovenskih primljev neodrešenih dežel, da ga po pravilnom obredu kar na kratko prekrsti. Da gospod Kurc došel tega, ni storil, kaže vsekakor da ga je uvršalo neko globje plemiono čustvo, ki so ga morali brez usmiljenja in siloma zatajiti tolki njegovih rojakov zgorjeli za razloga, da se preveč ne zamejajo njihovega načinu kulturovnoscem.

In v sljedečem broju donjet čemo članik prof. Nikole Žica o Hrvatskoj načinici skoli u Matom Lošinju.

Okičian

MALE VIJESTI

— Portugalska vlada priznala je talijansko carstvo time, što je portugalski poslanik u Rimu posjetio grofa Clana i saopšto mu, da ga njegova vlada smatra akreditiranim kod kralja Italije i cara Abesinije.

— Prema službenoj talijanskoj statistici rodilo se u Italiji u prvih pet mjeseci godine 1938 petsto trideset hiljada djece, t. j. za 33.000 više nego u istom razdoblju godine 1937. — U istom vremenu umrlo je u Italiji 320.000 osoba, pa se prema tome u prvih pet mjeseci 1938 broj stanovništva Italije povećao za 210.000 osoba. Italija sada broji 43.750.000 stanovnika.

— Prema talijanskim podacima proizvodnja kave u Abesiniji, koja se mjesечно procjenjuje na 25.000 tona godišnje, pokrivaće blizu 50 posto potreba na svijetu kave u Italiji. Medutim prema cedrambama od 1. jula o. g. izvoz kave za Italiju i ostale talijanske posrede obavljat će se samo u iznosu od 30 posto one količine koja se izvozi za slobodne devize.

— Nazadovanje prebivalstva v Trstu. Pred nedavnim časom je primesel »Piccolo« zopet alarmantno vesti o nazadovanju tržaškega prebivalstva. V. prevm tromesecu 1. 1937. je bilo 915 smrtnih slučajev a rojstev 910. V isti dan 1. 1938. pa je umrlo 1096 prebivalcev, a rodio se jih je 991, točej stevilo prebivalstva se je zmanjšalo kar za 105, medtem ko se je v istem času 1937. zmanjšalo le za 5. Mortalitet je bila 1. 1937. 0.25 na tisoč prebivalcev, a 1. 1938. pa se je 16 krat povećala u je znašala 4 promil. »Piccolo« se točaži z dejstvom, da se je v prvem tromesecu 1938. celokupno prebivalstvo Italije znatno povećalo, kajti mortalitet je porastao od 6.6 (v prvem tromesecu 1937) na 9.5 promil (v prvem tromesecu 1938.)

— Zbog neiskorišćenih kontingenata za prvo polugodište prestao je jugoslovenski izvoz stoke u Italiju. Izvoz goveda u Italiju iz Jugoslavije prestao je počev od 1. o. m. Prestanak došao je zbog iskoršćenja kontingenata, koji su utvrdjeni za 6 mjeseci 12. januara o. g. Kako se saznaće, sada se vode hitni direktni pregovori da se odobre naknadni kontingenti, odnosno provizorni kontingenți do sastanka Jugoslovensko-talijanskog stalnog privrednog odbora, koji će se održati u oktobru o. g.

